

AANDACHTIG ZELFONDER- ZOEK GUNT MIJ DAN OOK NIET DEN MINSTEN TWIJFEL

Kuypers zelfportret in de Confidentie (1873)

In 1873 publiceerde de toen 36-jarige Abraham Kuyper zijn *Confidentie*. De brochure zou een van zijn bekendste werken worden, vooral omdat er onder meer een 'ietwes intieme' autobiografische terugblik in werd geboden, waarin hij uitlegde hoe hij 'door persoonlijke levenservaringen' er toe gekomen was een actieve rol te spelen in de kerkelijke strijd van zijn dagen.¹

Tijdens het hoogtij van de Kuyperverering werden de autobiografische mededelingen van de *Confidentie* zonder meer overgenomen. Een voorbeeld daarvan biedt de levensbeschrijving van de hand van W.F.A. Winckel, die in 1919, dus nog tijdens het leven van Kuyper, op de markt kwam.² Ook de uit 1938 daterende dissertatie van P. Kasteel, de volledigste Kuyperbiografie tot dusver, is wat het gebruik van de mededelingen betreft meestal weinig kritisch.³ De kentering kwam rond de Kuyperherdenking van 1987. C.H.W. van den Berg merkte in 1986 op dat bepaalde gegevens met enige scepsis bekeken dienden te worden.⁴ Een jaar later vergeleek C. Augustijn Kuypers zelfbeeld in de *Confidentie* met twee latere zelfportretten. Door een aandachtige analyse van de overeenkomst en verschillen tussen de drie bracht hij met enkele forse lijnen zowel de betreffende als de wezenlijke waarde van de stukken aan het licht.⁵ G. Puchinger ging in zijn eveneens in 1987 verschenen studie over de jonge Kuyper minder behoedzaam te werk. Onverdroten combineerde hij autobiografische gedeelten uit de *Confidentie* met tot dan toe niet voor onderzoek vrijgegeven primair materiaal, waaronder vooral de brieven die Kuyper en zijn verloofde Jo Schaay van september 1858 tot aan hun

Dr. J. Vree (Dotingalaan 112, 1381 GE Weesp), is universitair docent kerkgeschiedenis aan de Vrije Universiteit Amsterdam.

1. *Confidentie. Schrijven aan den Weled. Heer J.H. van der Linden*, Amsterdam 1873, 34v. Zie voor A. Kuyper (1837-1920): J. van den Berg e.a. (red.), *Biografisch lexicon voor de geschiedenis van het Nederlandse protestantisme (BLGNP) IV*, 276-283.

2. W.F.A. Winckel, *Leven en arbeid van dr. A. Kuyper*, Amsterdam z.j. [1919]. Kuyper zelf was maar matig ingenomen met dit werk, dat zonder zijn toestemming verschenen was. Hij corrigeerde publiekelijk enkele mededelingen aangaande zijn jeugd en beklemtoonde dat een biografie 'in engeren zin' zou moeten wachten tot de ontsluiting van zijn correspondentie; *De Standaard*, 3 nov. 1919.

3. P. Kasteel, *Abraham Kuyper*, Kampen 1938.

4. C.H.W. van den Berg, 'De invloed van de Nadere Reformatie op de Doleantie, in 't bijzonder op Abraham Kuyper', in: *Documentatieblad Nadere Reformatie 10* (1986), 37-53, m.n. 38.

5. C. Augustijn, 'Kuypers zelfportret, in: C. Augustijn, J. Vree, *Abraham Kuyper*: